

10.6.2026

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle:

Asia: HE 69/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Viite: Kirjallinen lausuntopyyntö 4.6.2026 / Sosiaali- ja terveysvaliokunnan etäkuulemisasian tuntijakutsu

1 Yleistä

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta.

Esityksen taustalla olevat tavoitteet maahanmuuttajataustaisten perheiden kotoutumisen ja vanhempien työllistymisen edistämisestä, kielen oppimisesta ja perheiden lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen lisäämisestä ovat kannatettavia ja yhteiskunnan kannalta tärkeitä. Kuitenkin esitetyt keinot, joilla tavoitteisiin esitetään edettäväksi, ovat ongelmallisia ja heikentävät lasten ja lapsiperheiden yhdenvertaisuutta.

Lisäksi tavoitteiden saavuttamiseen esitetyin keinoin liittyy merkittäviä epävarmuuksia, mikä tunnistetaan myös esityksessä. Jäisi varsin epävarmaksi, saavutettaisiinko esitetyillä keinoilla niitä tuloksia, joita hallitus tällä esityksellä tavoittelee. Sen sijaan on suuri riski, että esitetyillä muutoksilla lapsiperheköyhyys ja eriarvoisuus lisääntyy tilanteessa, jossa hallituskauden aiemmat sosiaalipoliittiset päätökset ovat ilmiötä jo pahentaneet. Esityksen vaikutusarviot myös tuovat esiin riskin, että osa perheistä päätyy hoitamaan lasta kotona ilman taloudellista tukea. Vaikutukset kohdistuisivat erityisen haitallisesti maahanmuuttajataustaisiin äiteihin ja yksinhuoltajiin.

2 Perhevapaa- ja lasten hoitotukijärjestelmää tulee tarkastella ja uudistaa suunnitelmallisesti kokonaisuutena

OAJ katsoo, että perhevapaaajärjestelmää ja lasten hoitotukijärjestelmää tulee tarkastella ja uudistaa suunnitelmallisesti kokonaisuutena, kotihoidontuki osana kokonaisuutta. Sosiaali- ja terveysministeriön tilaamassa vastikään julkaistussa selvityksessä vanhempainpäivärahojen ja kotihoidon tuen järjestelmien kehittämisestä kuvataan järjestelmien nykytilaa, tehdään kehitysehdotuksia sekä tarkastellaan vaihtoehtoisia malleja. Ehdotusten taustalla on tavoite sosiaalisen ja sukupuolten välisen tasa-arvon vahvistamisesta ja perhevapaaajärjestelmän selkeyttämisestä ja

10.6.2026

yksinkertaistamisesta, sekä lasten yhdenvertaisen varhaiskasvatukseen osallistumisen edistäminen. Pidämme ajankohtaista selvitystä hyvänä lähtökohtana keskustelun avaukseksi perhevapaajärjestelmän kokonaisuuden suunnitelmalliselle kehittämiselle.

3 Lasten osallistumista varhaiskasvatukseen edistettävä yhdenvertaisesti ja varhaiskasvatuksen laatu varmistaen

Lasten oikeutta ja osallistumista päiväkotien pedagogiseen varhaiskasvatukseen tulee vahvistaa yhdenvertaisesti kaikkien Suomessa asuvien lasten osalta. Tätä tulee edistää ratkaisulla, jotka eivät aseta perheitä ja lapsia keskenään eriarvoiseen asemaan. Pikaisimmin tulisi poistaa kotihoidontuen ns. sisaruslisä, joka heikentää perheiden muiden alle kouluikäisten lasten kunnalliseen varhaiskasvatukseen osallistumista.

Esitetyn lainmuutoksen oletetaan lisäävän varhaiskasvatuksen kysyntää erityisesti isojen kaupunkien alueilla, joilla varhaiskasvatuspaikat ovat jo nyt täynnä, ja pula koulutetuista varhaiskasvatuksen opettajista suurin. Lisäksi esitetty muutos siitä, että kotihoidon tukea maksettaisiin vain lasta pääasiallisesti hoitavalle vanhemmalle tai muulle huoltajalle, voi vaikuttaa sellaisten perheiden ratkaisuihin, jotka nyt järjestävät kotihoidon tuella lapsen hoitoa perheen ulkopuolisen hoitajan toimesta. Myös tällä muutoksella voi olla vaikutuksia lasten varhaiskasvatukseen osallistumiseen. Esitysluonnoksen mukaan vuoden 2024 kotihoidon tuen saajamääriin perustuvan arvion mukaan tällaisia perheitä olisi noin 2200 vuodessa.

Muutokset tulee valmistella siten, että riittävästi ennakoiden varmistetaan laadukkaan varhaiskasvatuksen resurssitarpeet. Korostamme, että kaikkiin muutoksiin, joiden arvioidaan lisäävän varhaiskasvatukseen osallistumista, on kohdennettava tarvittavat taloudelliset resurssit varhaiskasvatuksen laatu varmistaen. Päiväkoteja ja varhaiskasvatuspaikkoja pitää lisätä riittävästi ennakoiden alueille, joilla varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus kasvaisi, lasten ikäjakauma huomioiden.

Kasvava lapsimäärä on otettava huomioon alueellisesti myös varhaiskasvatuksen opettajien koulutusmäärissä. Esitysluonnoksessa ei ole lainkaan arvioitu varhaiskasvatukseen osallistumisen lisääntymisen vaikutusta varhaiskasvatuksen opettajatarpeeseen, eikä laskettu rahoituksen tarvetta varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen lisäämiseksi vastaamaan lainmuutoksen myötä kasvavaan opettajatarpeeseen.

Varhaiskasvatuksen pedagogisella laadulla on ratkaiseva merkitys. Lapsella tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen opettajan ja muun henkilöstön toteuttamaan suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen pedagogiseen toimintaan. Muun muassa lasten kielen kehityksen ja kotimaisen kielen oppimisen varmistamiseksi päiväkodeissa on oltava koulutettu ammattitaitoinen opetushenkilöstö, jolla on laadukas kotimaisen kielen osaaminen varhaiskasvatussuunnitelman mukaiseen pedagogiseen, tavoitteelliseen ja

10.6.2026

suunnitelmalliseen lasten kielellisen kehityksen ja oppimisen edistämiseen sekä tukemiseen. Laadukkaan varhaisen kielenoppimisen turvaamiseksi tulee varhaiskasvatukseen säätää opetuskielestä sekä opetuskielen kielitaitovaatimus varhaiskasvatuksen opettajille, erityisopettajille sekä päiväkodin johtajille, vastaavalla tavalla kuin näistä on säädetty esi- ja perusopetuksessa.

Lasten vanhempien ja huoltajien käsitys varhaiskasvatuksen laadusta myös vaikuttaa siihen, osallistuuko lapsi varhaiskasvatukseen. Tämä on aivan keskeistä huomioida, jos varhaiskasvatukseen osallistumista halutaan lisätä.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Auli Setälä
erityisasiantuntija